

Idealer og praksis for kildevalg:

*En undersøgelse af valg og anvendelse af
ekspertkilder i teori og praksis*

Katrine Sofie Bruun Bennetzen - 49057

Kasper Fomsgaard Nielsen - 66545

Emma Skovgaard Jørgensen - 55006

Oliver Wollenberg Christensen - 65784

Projekt i Journalistisk Praksis, Efterår 2022

Vejleder: Martine Bentsen

Roskilde Universitet

Omfang: 83.443 anslag

Abstract

By applying the comparative case of two Danish media institutions, namely Berlingske Tidende and Jyllands Posten, this study investigates the choice- and utilisation of so-called expert sources among journalists reporting on matters of finance and economics. The case study holds a specific view to the media coverage of the topic ‘inflation’ during November 2022. Building on a quantitative analysis of articles as well as a qualitative study of interviews with two journalists from each media, respectively, the study exemplifies how structural conditions, that are characteristic of the segmentation of the Danish press system, carries an influence on the current work conditions of Danish journalists. It also serves to demonstrate how ideals versus practices of journalists often conflict on the basis of such structural conditions. The study finds that audience segmentation, as well as increasingly tight deadlines, impacts the journalists’ utilisation of sources. The result of the study supports the extant literature’s claim, that privately-hired financialists are increasingly used as expert sources, and while journalists continuously aim to utilise more independent sources, relations between journalists and university scholars are strained by their contrasting aims and professional identities. Conclusively, the study argues that a mutually dependent relation exists between journalists and privately hired financialists, where journalists depend on the availability and statements of financialists, while the financialists seek to be quoted as often as possible, and often have their own agendas when providing statements. While the interviewed journalists experience having a high degree of autonomy as related to their work practice, we conclude that their practices, and not least their choice and utilisation of expert sources, ultimately depend on the structural conditions of the journalistic field. Finally, and by drawing on Bourdieu's Field Theory, we seek to illustrate how the journalists’ experienced autonomy relies on the journalistic doxa and habitus that fundamentally structures the field, which they inhabit.

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Problemfelt	3
Problemformulering	4
Teori	4
Anvendelse af teori og analytisk tilgang	4
Eksperten som kilde	5
Fra Omnibus til Segmentpresse	6
Habitusbegrebet	6
Metode	7
Metodisk afgrænsning	7
Kodning af artikler	8
Epistemologisk afsæt og studiets validitet	8
Et komparativt casestudie	9
Et fortolkende casestudie	9
Empiri	10
Præsentation af kodningsresultater	10
Præsentation af interviews	13
Analyse	14
Kvantitativ analyse af artikler	14
Kvalitativ analyse af artikler	15
Analyse af interview med JP-journalist, Kristoffer Brahm	19
Analyse af interview med Berlingske-journalist Frederik M. Juel	24
Diskussion	26
Kan private interessenter anvendes som ekspertkilder?	26
Journalisternes grad af autonomi i deres kildeudvælgelse	28
Konklusion	29
Litteraturliste	31

Indledning

Gennem dette projekt, søger vi at belyse forskellene mellem journalisters tilstræbte idealer og deres reelle praksis i forhold til udvælgelse - og anvendelse af ekspertkilder.

Det empiriske grundlag er baseret på en Infomediasøgning for emnet inflation inden for perioden november 2022, med udgangspunkt i artikler skrevet af henholdsvis Berlingske Tidende (herefter Berlingske) og Jyllands-Posten (herefter JP).

På baggrund heraf har vi foretaget en kvantitativ artikelkodning, som danner rammen for det videre analysearbejde. Vi har interviewet en journalist fra hver af de to medier for at opnå en indsigt i journalisternes egne overvejelser om idealer og praksis i deres anvendelse af ekspertkilder.

I analysen søger vi at belyse den journalistiske praksis i anvendelsen af ekspertkilder. Vi tager i analysen højde for de generelle tendenser, hvor der især tages udgangspunkt i privatansatte interessenters rolle som ekspertkilde. Siden foretager vi en fokuseret analyse med udgangspunkt i de to interviews, der søger at afdække forskelle i journalistens idealer og praksis vedrørende udvælgelse og anvendelse af ekspertkilder. Projektet er baseret på et komparativt og fortolkende casestudie, hvor to semistrukturerede og etnografiske interviews med to journalister ligger til grund for den kvalitative analyse. De interviewede journalister inddrages her som repræsentanter fra hvert af de to medier. Analysen trækker på begreberne habitus og doxa fra Bourdieus feltteori, da de bidrager væsentligt til fortolkningen af de observerede tendenser. Vores analyse danner ramme for en diskussion af journalistens legitimering af privatansatte interessenters rolle som ekspertkilder, samt af den enkelte journalists autonomi i forbindelse med kildeanvendelse kontra de betingelser, som præger det journalistiske felt.

Problemfelt

I efteråret 2022 fyldte inflation og økonomisk tilbagegang den danske nyhedsflade med historier om prisstigningernes betydning for gennemsnitsdanskeren, og forudsigelser for fremtiden. Vurderingen af disse betydninger var meget forskellige, alt efter hvilken ekspert, der udtalte sig. Dette var udgangspunktet for vores interesse for at afdække, hvem disse økonomiske eksperter er, og for at forstå baggrunden for journalisternes valg af ekspertkilder.

I en analyse af Johansen og Johansen, hvor danske mediers brug af ekspertkilder blev undersøgt, ses det, at der inden for dækningen af økonomi hersker en anomali i brugen af ekspertkilder, hvor 79% af ekspertkilder udgøres af privatansatte interessenter, herunder økonomer og andre med samfundsfaglig baggrund (Johansen & Johansen, 2022: 21). Dermed er det ikke den traditionelle ekspertkilde med forskerbaggrund, der anvendes, men snarere privatansatte aktører. Over de sidste 20 år er der sket et fald i andelen af forskere, der anvendes

som ekspertkilder til historier omhandlende økonomi, mens der ses en stigning i anvendelsen af privatansatte interessenter (Johansen & Johansen, 2022: 15).

Der ses en større brug af privatansatte interessenter som ekspertkilder, som ikke blot giver kommentarer, men også bidrager med baggrundsviden, selvom journalisterne er bekendte med deres tilhørsforhold og grad af uafhængighed (Laursen & Trapp, 2021: 4). Samtidig har medierne fået en større magt til egenhændigt at vurdere, hvem der bør udtale sig, og er på den måde med til at påvirke videnshierarkiet (Arnoldi, 2005: 21). Ud fra sociolog Pierre Bourdieus forståelse af begrebet kulturel kapital, er det ikke nødvendigvis viden, der er opnået gennem uddannelse, der legitimerer en ekspertrolle, men snarere den status, der er forbundet med andres anerkendelse af den enkeltes rolle som ekspert (Ibid.: 16).

Desuden ønsker flere forskere end hidtil ikke at udtale sig, da de ikke vil bidrage til journalistens “compensatory legitimation” (Albæk, 2011: 338); det vil sige, inddragelse af ekspertkilder blot for at understøtte en allerede etableret vinkel og konklusion (Hartley, 2017). Samtidig er der færre forskere, som oplever at have den fornødne tid til at udtale sig til medierne (Jørgensen, 2022). Til sidst ses der en øget konkurrence medierne imellem, som beror på kortere deadlines, og derfor ekspertudtalelser, der hurtigt skal indhentes (Willig, 2011a: 215). Med dette projekt søger vi at afdække, hvorfor der i stigende grad anvendes privatansatte aktører som ekspertkilder inden for finans- og økonomiområdet og hvilke betingelser, der danner grundlag for journalisternes dækning af økonomi og finansstof, med udgangspunkt i inflation som valgt case.

Problemformulering

“Hvordan er forholdet mellem idealer og praksis i udvælgelsen og anvendelsen af ekspertkilder inden for emneområdet inflation i november 2022 på henholdsvis Jyllands-Posten og Berlingske Tidende?”

Teori

Anvendelse af teori og analytisk tilgang

I forbindelse med vores analyse af anvendelsen af ekspertkilder på to danske medier, er vi særligt interesserede i at afdække interviewpersonernes (journalisternes) egne refleksioner om idealer for praksis versus reel praksis. Artikler til henholdsvis net og print har forskellige formater, og det er således forskellige praksisser, som knytter sig til produktionen. Det er generelt “de gamle praksisformer”, nemlig produktionen af artikler til print, som af journalisterne selv ofte opfattes som “bedre journalistik”, idet der som udgangspunkt er tale om længere formater med bedre tid til forudgående research (Hartley, 2013). Vi undersøger, hvordan en ekspertkilde defineres ifølge journalisten selv, og hvordan de opfatter samarbejdet med sådanne kildetyper. Samarbejdet mellem journalister og forskere præges ofte af, at de to faggrupper har forskellige mål, nemlig viden (indhold) versus kommunikation (form), og

derfor også forskellige professionelle identiteter, hvilket præger - og sommetider skaber spænding - i samarbejdet mellem de to faggrupper (Hartley, 2017). I analysen inddrager vi Bourdieus teoretiske begreber doxa og habitus, da begreberne er relevante i relation til journalistiske praksisformer og vedtagne selvfølgeligheder, som præger feltet. Dertil kommer, at vi i analysen, drager en kobling mellem de observerede journalistiske idealer og praksisser på den ene side og strukturelle forhold betinget af den pressehistoriske udvikling på den anden side. Den anvendte teori skitseres i de følgende afsnit.

Eksperten som kilde

Ekspertkilden bidrager med, og bekræfter sommetider, ny viden. Udtalelser fra ekspertkilder kan underbygge en histories vinkel, samt forklare hændelser og perspektiver, som indgår i historien (Arnoldi, 2005: 13). Brugen af ekspertkilder kan give den formidlede nyhed, en højere grad af troværdighed og objektivitet (Boyce, 2006: 890). Dette betegnes af Albæk som "compensatory legitimation" - at journalister inddrager ekspertkilder, der antages at have autoritet og en neutral tilgang til emnet, så der er belæg for historiens vinkel, udsagn og konklusioner (Albæk, 2011: 338).

Johansen og Johansen har på baggrund af Albæk, Arnoldi og Laursen et Traps forståelse af ekspertkilder opstillet følgende beskrivelse:

"Ekspertkilder er kilder, som kan siges at være udvalgt i kraft af profession og professionel (teoretisk og/eller erfaringsbaseret) viden, og som optræder i rollen som ekspert" (Johansen & Johansen, 2022: 4).

Ekspertkilder anvendes på baggrund af deres viden inden for et felt eller fagområde, og tildeles derfor en tillid og autoritet. Ekspertes udvælges også ud fra journalistens og læserens anerkendelse af deres rolle (Arnoldi, 2005; Laursen et Trapp, 2021). Dette lægger sig op af Bourdieus forståelse af kulturel kapital, hvor det ikke nødvendigvis er viden opnået gennem uddannelse, der gør personer til eksperter, men snarere den status der ligger i andres anerkendelse af deres rolle som ekspert (Arnoldi, 2005: 16). Det er langt fra alle kilder, der anvendes som eksperter i danske medier, som har forskerbaggrund - mange professioner er repræsenteret (Ibid.: 12).

Arnoldi argumenterer for, at det moderne videnssamfund indebærer en konkurrence om retten til at definere, hvad ekspertise er, som udspiller sig i medierne (Arnoldi, 2005: 10).

Ekspertrollen har undergået en forandring, hvor ekspertkilder anvendes på en anden måde end tidligere. I dag kommenterer ekspertkilder ofte områder, der ikke er i relation til deres egen forskning, men snarere den generelle nyhedsdagsorden eller politiske agenda (Albæk, 2011: 338). Ekspertkilder bliver desuden ofte opfordret til at kommentere på, hvordan en observation indenfor deres felt, potentielt kan påvirke andre felter (Arnoldi, 2005:14). Ekspertkilder interagerer så meget med journalister, at de sommetider påvirker nyhedsdagsordenen på niveau med politikere, interesseorganisationer og andre aktører (Albæk, 2011: 344). Dog er det ikke alle forskere, der ønsker at agere ekspertkilder. Ekspertkilder kan opdeles i tre kategorier; de

medie-positive, der ser det som en del af deres virke at udtale sig; de medie-distancerede, som kun sjældent, eller aldrig, udtaler sig til journalister- ofte fordi de oplever at blive fejl citeret; og de medie-pragmatiske, som ofte har mindre erfaring med at udtale sig til journalister, og ligesom den medie-distancerede forsker kan frygte at blive fejlrepræsenteret (Hartley, 2017).

Fra Omnibus til Segmentpresse

I de senere årtier har vi bevidnet tilblivelsen af Segmentpressen, kendetegnet ved en markedsorienteret mediestruktur, som afløser til den forgangne Omnibuspresse (Willig, 2010). Hvor Omnibuspressen var fri af kommercielle interesser, så har medierne de seneste årtier undergået en kommercialisering, hvor læseren i stigende grad bliver set som en forbruger, og indholdet ofte er kommercielt finansieret, og i stigende grad består af betalt indhold, målrettet et segmenteret publikum (Willig, 2007; Willig, 2010). Omnibuspressen introducerede en alsidig avis, som skulle dække alle emner og læses af alle dele af befolkningen (Willig, 2007). Under Omnibuspressen introduceredes også idealet om en tilsigtet objektiv journalistisk praksis, hvor:

„Avisen ville tænkes læsere af alle partifarver, og et af midlerne var ‘objektivitet’. Ved hjælp af det, og ved at holde kommentarer og nyhedsstof adskilt, kunne man blive accepteret som neutral og troværdig også hos læsere med andre politiske opfattelser. Sådan begyndte objektivitets-alderen herhjemme (...).“ (Meilby, 1999: 76 i Willig, 2010).

I tråd med idealet om en tilsigtet objektiv journalistisk praksis, blev der stillet nye og andre krav til journalisten, som ideelt måtte indtage en neutral, formidlende rolle (Willig, 2010). Digitaliseringen har i vid udstrækning bidraget til kommercialiseringen af det danske medielandskab, hvor medierne nu opererer på markedsvilkår (Willig, 2007; Willig, 2010). Under Segmentpressen er der stadig et objektivitetsideal at spore, men der er snarere tale om en “vinklet objektiv” praksis, hvor der tages højde for det segment, som mediet er målrettet (Willig, 2007: 20).

Habitusbegrebet

I projektet anvender vi habitus som teoretisk begreb. Begrebet har fundet bred anvendelse inden for samfunds- og humanvidenskaberne, hvor habitus er et centralt begreb, der bidrager til at indfange, hvordan subjekter forstår og viderefører den sociale virkelighed, som de indgår i (Costa and Murphy, 2015: 3). Begrebet refererer til et subjekts dispositioner og den kontinuerlige proces, hvor den enkelte tænker, handler, fortolker og tilgår et socialt felt samt forholder sig til sin egen rolle inden for feltet. Habitus forstås således som en refleksion af den enkeltes levede erfaringer, hvilket former subjektets tilgang til et felt (Bourdieu, 2000: 138 i Costa & Murphy, 2015: 7). Foruden dette begreb, anvender vi begrebet doxa, som refererer til de regler, der kontekstuelt gør sig gældende inden for et socialt felt. I det følgende afsnit, vil vi forklare, hvordan både doxa og habitus er anvendelige begreber i forhold til det journalistiske felt og de spilleregler, der gør sig gældende.

Journalistisk Doxa og Habitus

Som analytisk fortolkning af 'Doxa' og 'Habitus' anvendes begreber fra Ida Schultz etnografiske studie på et dansk nyhedsmedie i 2007 (Schultz, 2007). Her indebærer habitus en forståelse af de journalistiske spilleregler, og hvorvidt en social agent (journalist) formår at mestre spillets regler. Det journalistiske 'spil' kan spilles på forskellige måder, og fra forskellige positioner, ligesom forskellige positioner fordrer forskellige måder at spille spillet på. Det journalistiske felt er således betinget af nogle spilleregler, der beror på magtforhold og andre sociale strukturer. På denne baggrund refererer journalistisk doxa til de vedtagne selvfølgeligheder, der er forbundet med den sociale praksis. Doxa kan defineres som de sociale praksisser, som tages for givet inden for et felt og sjældent bliver udfordret. Altså normer for journalistisk praksis, som ofte forbliver usagte og sjældent debatteres. Doxa er de spilleregler, der dominerer et felt og som ofte opfattes som indlysende og universelt gyldige for de sociale agenter, som udgør feltet og er fortrolige med spillereglerne (Schultz, 2007).

Metode

Metodisk afgrænsning

For at undersøge journalisters brug af ekspertkilder opstiller vi en kvantitativ artikelkodning, som vil danne grundlag for en videre kvalitativ analyse. Denne kodning tjener til formål at give os et overblik over anvendte kilder, hvor tit de fremgår og hvilke journalister, der anvender dem. Inden for den metodiske anvendelse er der opstillet en række afgrænsninger, dels på baggrund af en faglig vurdering, men også en praktisk begrænsning i kraft af opgavens begrænsede omfang.

Vi har i kodningen udelukkende valgt artikler, som omhandler inflation. Dette emne er valgt ud fra en antagelse om, at artikler omhandlende inflation vil indeholde ekspertkilder indenfor privat-, virksomheds- og nationaløkonomi, og da mængden af artikler i perioden giver os et relevant empirisk grundlag. Det begrænsede emnefelt gør det muligt at undersøge eventuelle forskelle i brugen af ekspertkilder hos de valgte medier.

Vi har desuden valgt at afgrænse vores søgning til JP og Berlingske på både web og print. Vi har valgt disse medier til at undersøge ligheder og forskelle i deres anvendelse af ekspertkilder, da de er sammenlignelige i forhold til deres respektive fokus på erhvervsnyheder - uden at nogen af dem er nichemedier, som udelukkende beskæftiger sig med økonomi eller erhverv.

Vores empiriske datagrundlag baserer sig på en Infomedia-søgning i perioden 1. til 30. november 2022, med en sortering i artikler der inddrog mindst én ekspertkilde og som omhandlede emnet inflation. Da artiklerne var relativt nye, forventede vi, at journalisterne derved kunne huske de pågældende artikler, at emnet fortsat var aktuelt, og at journalisterne med høj sandsynlighed fortsat var ansat i samme position som på udgivelsestidspunktet.

Kodning af artikler

For at undersøge journalisters brug af ekspertkilder, har vi valgt at lave en kvantitativ artikelkodning ved hjælp af Infomedia. Vi har anvendt søgeordet inflation* for at sikre, at kun artikler indeholdende ordet, kom frem i søgeresultaterne.

Søgningen gav 834 resultater, men i størstedelen af artiklerne indgik ordet inflation i links, referencer til andre artikler eller var på anden vis nævnt uden at være en del af artiklens reelle indhold. Disse artikler blev frasorteret. Ligeledes blev citathistorier og debatartikler valgt fra. 85 artikler blev derefter udvalgt til kodning.

På baggrund af udvælgelsen blev der kodet ud fra 6 kodningskategorier:

1. Dato - Hvilken dato er artiklen udgivet?
2. Medie - Hvilket medie har bragt artiklen?
3. Platform - Er artiklen udgivet på net eller print?
4. Journalister - Hvilken journalist har skrevet artiklen?
5. Antal ekspertkilder - Hvor mange ekspertkilder optræder i artiklen?
6. Hvilke(n) ekspert(er) - Hvilke(n) ekspert(er) optræder i artiklen?

Behandling af kodningsresultater

Vores kodningsresultater har til formål at skabe et overblik over kilder, herunder antallet af forskellige kilder og gengangere samt de respektive medier og journalisters kildeanvendelse.

Den indsamlede data blev opstillet i en oversigt, hvoraf det fremgår, hvilke kilder der oftest er anvendt hos henholdsvis Berlingske og JP, ligesom det i oversigten fremgår hvilke journalister, der har skrevet artiklerne, og hvor mange (forskellige) kilder, de respektive journalister har anvendt.

Oversigten gør det muligt at identificere hvilke ekspertkilder, der oftest blev anvendt, og i hvilken grad journalisterne anvendte de samme ekspertkilder, ligesom evt. sammenfald i kildevalg mellem de to medier fremgår. Den primære behandling er altså at oversætte de umiddelbare kodningsresultater fra punkter i et kodningsskema til datasæt præsenteret i blandt andet diagrammer, som vi kan inddrage og analysere.

Epistemologisk afsæt og studiets validitet

Al vidensproduktion tager sit afsæt i en proces, hvor et epistemologisk perspektiv tager form, og hvor en række metodologiske valg, mere eller mindre bevidst, bliver truffet (Pedersen & Land, 2001: 29). Vi finder det vigtigt at afsøge den valgte problemstilling, da udvælgelse- og anvendelse af ekspertkilder i bedste fald kan bidrage væsentligt til at nuancere den offentlige

debat på et givent område - og i værste fald - kan afstedkomme sejlivede myter samt bidrage til at skævvride den offentlige debat. Vores studie tager således afsæt i et ideal om en tilsigtet nuanceret journalistisk formidling. Den sociale virkelighed forstås i dette projekt som et tvetydigt felt, der kontinuerligt tager form via social praksis og sociolingvistiske processer. Vores bidrag til vidensproduktionen omhandlende det journalistiske felt opfattes således som viden om en social kontekst, der beror på subjektive fortolkninger -både informanternes og vores egne.

Et komparativt casestudie

De to medier, som ligger til grund for det komparative casestudie, er valgt med udgangspunkt i, at de begge er landsdækkende- og etablerede medier, som dækker bredt i forhold til stofområder og har relativt sammenlignelige læserskarer (Jyllands-Posten, u.å), (Berlingske Tidende, 2005). Med udgangspunkt i beskrivelserne af henholdsvis JP og Berlingskes læsersegmenter, gives der et indtryk af, at der i begge tilfælde primært er tale om erhvervsaktive mennesker i alderen 30-60 år, som har høje indkomster. Gallups "Kompass Segmenter", gør det klart, at der er visse forskelle på de to segmenter, som er værd at tage højde for; selvom der er væsentlige sammenfald (Kantar Gallup, u.å). Ifølge Gallups Kompass Segmenter, så tilhører Berlingskes læserskare overvejende "Det moderne segment", som er karriereorienterede, som regel under fyrre år, ofte bosiddende i hovedstadsområdet, særligt velbemidlede og med en lille overvægt af mænd. I "Det individorienterede segment" findes hovedsageligt yngre mennesker under 40 år og en overvægt af mænd, som primært er bosiddende i Jylland. Det individorienterede segment har ikke den store interesse for samfundsforhold, og har primært fokus på egen tilværelse og karriere. Der er i begge tilfælde tale om læsersegmenter, som sætter deres kryds til højre for midten, hvilket desuden understøttes af forskningsrapporten: "Danskernes brug af nyhedsmedier, 2022" (Schrøder et al., 2022). I selvsamme rapport viser det sig, at de to medier har nogenlunde samme troværdighed hos befolkningen (Ibid.: 15), og nogenlunde samme "online ugentlige rækkevidde (Ibid.: 46).

Et fortolkende casestudie

En generalisering på baggrund af et fortolkende casestudie kaldes for analytisk generalisering (Blatter & Haverland, 2012). Analytisk generalisering indebærer kort fortalt, at ét eller få case(s) kan bidrage til en yderligere forståelse af et teoretisk koncept, eller belyse et abstrakt fænomen, på en måde som rækker ud over den kontekst, som belyses (Ibid.: 2012). Dette studie kan således eksemplificere, hvilke refleksioner journalisterne selv gør sig om tilsigtede idealer og praksisbetingelser i forhold til valg og anvendelse af ekspertkilder. Et fortolkende casestudie er altså et empirisk eksempel på, hvordan et socialt fænomen udspiller sig inden for en given kontekst, hvor studiet kan tydeliggøre fænomenet og anspore til videre studier (Blatter & Haverland, 2012).

Interview med journalister

For at analysere journalisters brug af ekspertkilder i deres artikler, gennemførte vi to interviews med journalister, som hver især, gentagne gange, optræder i kodningen. Interviewene bygger på generelle spørgsmål, der belyser inddragelsen af ekspertkilder og overvejelser herom. Eftersom vi alle selv har en journalistisk uddannelsesbaggrund, er vi vant til de journalistiske interviewtilgange (Handgaard et al, 2013; Strand, 2014; Bjerg, 2015). Dette er vi opmærksomme på for at sikre, at vi gennemfører et forskningsinterview, hvor alle svar og manglende svar har værdi, uden at falde i de journalistiske interviews fælder, hvor man kan være tilbøjelig til at søge et entydigt svar. Samtidig er de interviewede journalister og er vant til at være dem, som stiller spørgsmålene. Vi har som undersøgere derfor et stort fokus på at holde os til det kvalitative forskningsinterviews tilgange, herunder særligt at acceptere mangel på konkrete svar er et gyldigt fund.

Semi-strukturerede og etnografiske interviews

En klar fordel ved det semistrukturerede interview er, at interviewet får et primært fokus og mål, men samtidig tillader interviewerens at afsøge ideer, der opstår på baggrund af informantens afgivne svar. De foretagne interviews havde et klart mål for øje, men gav rum for at improvisere, når informantens afgivne svar tog interviewet i en anden, og sommetider, uforudset retning. Etnografi handler grundlæggende om det arbejde, der knytter sig til, at forstå en kulturel kontekst. Etnografien har således ikke blot til formål at observere menneskelig adfærd, men også hvilken betydning et subjekt tilskriver en given handling (Spradley, 2013: 6). Det etnografiske interview søger at afdække, hvordan informanten tilskriver fænomener, adfærd og handlinger en betydning, som knytter sig til den kulturelle kontekst, som de indgår i (Ibid.: 6-18).

Empiri

Præsentation af kodningsresultater

Infomedia-søgningen fandt 834 artikler, hvoraf 84 artikler levede op til kriterierne om dato, medie og emne. Heraf var 44 af artiklerne udgivet af Berlingske og 40 artikler udgivet af JP. De 84 artikler er skrevet af 34 journalister, hvoraf 18 har skrevet mere end én artikel (Bilag 1).

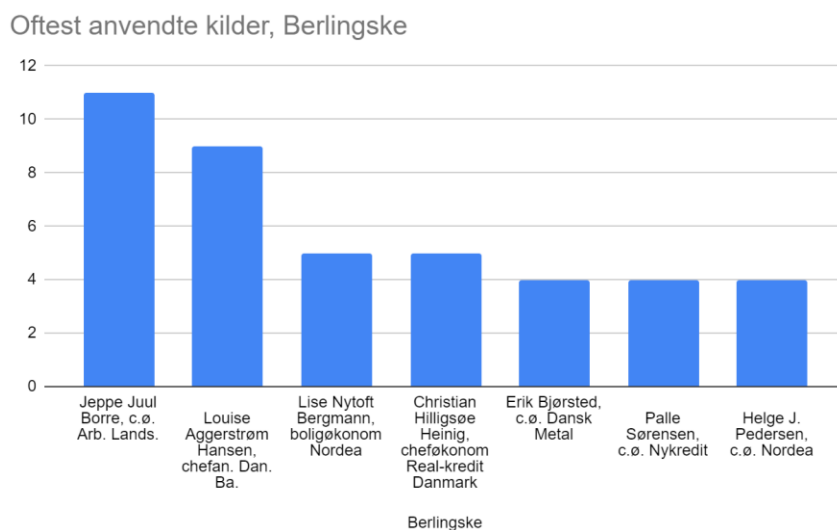
Antal kilder dækker over det antal gange, en kilde er blevet brugt. Én kilde kan kun tælle som en kilde per artikel. En unik kilde er en kilde, som ikke anvendes i andre artikler udgivet af mediet. I rækken 'sum' er unikke kilder en kilde, som kun er anvendt én gang på tværs af medier, hvorfor %-delen af unikke kilder er lavere totalt set end de to tal lagt sammen.

	Antal kilder	Unikke	% unikke
Berlingske	101	51	50,50%
JP	77	55	71,43
Sum	178	66	37,08%

(Tabel 1, Bilag 4)

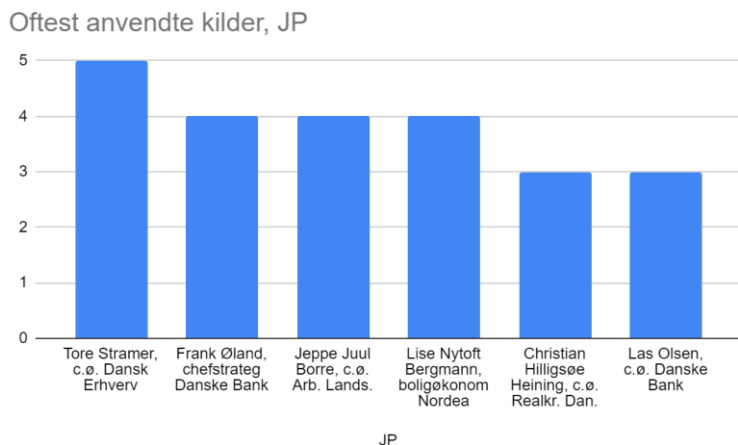
Berlingske anvendte 101 kilder totalt, hvoraf 51 eller 50,5% af kilderne var unikke. JP anvendte 77 kilder, hvoraf 55, eller 71,43%, var unikke. Andelen af unikke kilder er 41,45% højere hos JP end Berlingske (Bilag 1).

Ser man på de oftest anvendte kilder, så anvendes kilderne i forskellig grad på de to medier.

(Figur 2, Bilag 4)

Hos Berlingske anvendes Jeppe Juul Borre (cheføkonom i Arbejdernes Landsbank) 11 gange, Louise Aggerstrøm Hansen, chefanalytiker i Danske Bank 9 gange, mens Lise Nytoft Bergmann, boligøkonom Nordea og Christian Hilligsøe Heinig, cheføkonom Realkredit Danmark bliver anvendt 5 gange. Erik Børsted, cheføkonom Dansk Metal, Palle Sørensen, cheføkonom Nykredit og Helge J. Pedersen, c.ø. Nordea bliver anvendt 4 gange (Bilag 4).

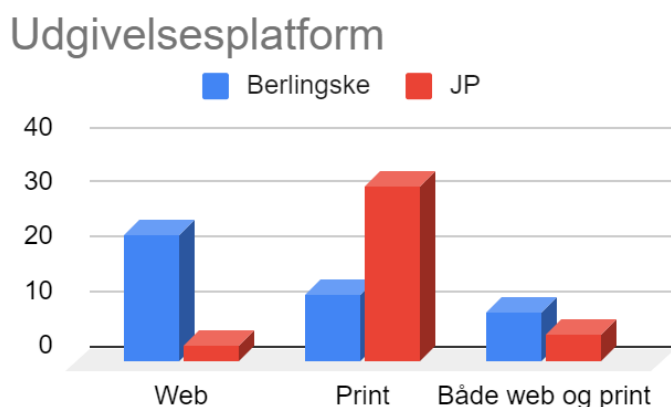

(Figur 3, Bilag 4)

Hos JP er den mest anvendte kilde Tore Stramer, cheføkonom Dansk Erhverv, som bliver anvendt 5 gange, mens Frank Øland (chefstrateg Danske Bank), Jeppe Juul Borre (cheføkonom i Arbejdernes Landsbank) og Lise Nytoft Bergmann (boligøkonom Nordea) bliver anvendt 4 gange. Christian Hilligsøe Heining, cheføkonom Realkredit Danmark og Las Olsen, cheføkonom Danske Bank anvendes 3 gange (Bilag 1).

De to mest anvendte kilder hos Berlingske bliver begge anvendt oftere end den mest anvendte kilde hos JP, hvilket generelt afspejler sig i de to mediers andele af unikke kilder, hvor andelen er 41,45% højere hos JP end Berlingske (Tabel 1, Bilag 4).

Artiklerne i undersøgelsen er udgivet i avisernes web- og print udgaver. En del af artiklerne er udgivet i både mediernes printede aviser og på deres hjemmeside.

(Figur 1, Bilag 4)

Hos Berlingske fordeler artiklerne sig på 23 artikler udgivet på web, 12 udgivet på tryk og 9 artikler, som er udgivet på begge platforme. Dette betyder, at et flertal af artiklerne, 52,27%, er udgivet udelukkende på webplatforme, mens 27,27% er udgivet i den trykte avis. 20,45% er udgivet både på web og i trykt version (Bilag 1).

Berlingske	Antal	Andel
Web	23	52,27%
Print	12	27,27%
Både web og print	9	20,45%

(Tabel 2, Bilag 4)

Hos JP er 3 af de udgivne artikler udgivet kun på web, mens 32 artikler har været trykt i papiravisen, og 5 artikler, som er udgivet på begge platforme. Dette betyder at 7,69% af artiklerne udgivet af JP er udgivet på web, mens 82,05% er udgivet på i den trykte udgave af JP. 12,82% af artiklerne er udgivet i både den trykte udgave og online (Bilag 1).

JP	Antal	Andel
Web	3	7,69%
Print	32	82,05%
Både web og print	5	12,82%

(Tabel 3, Bilag 4)

Udover forskelle mellem medierne, er der også forskel mellem journalisterne internt. De 84 artikler er skrevet af 36 journalister.

Berlingskes 44 artikler i perioden er skrevet af 16 journalister, hvoraf de mest 'produktive' journalister udgiver henholdsvis 6, 6 og 7 artikler, mens de resterende skrev færre. Hos JP er de 40 udgivne artikler skrevet af 18 journalister, hvoraf de to journalister, som udgav flest artikler, udgav henholdsvis 9 og 7 artikler hver, hvoraf de resterende 16 journalister skrev 3 artikler eller færre (Bilag 1).

26 journalister bruger kun hver kilde én gang. I de 26 journalister er medtaget journalister, som har én artikel i kodningen. Der er 10 journalister, som anvender ikke-unikke kilder, herunder 7 fra Berlingske og 3 fra JP. Journalisten, som har udgivet flest artikler (9) i perioden, har desuden anvendt de samme kilder flest gange, da journalistens mest anvendte kilde er anvendt i 4 artikler (Bilag 1).

Præsentation af interviews

Vores kvantitative kodning gav en oversigt over journalister, som i november 2022 beskæftigede sig med inflation. På den baggrund kontaktede vi en række journalister for at få et interview om deres brug af ekspertkilder ud fra et ønske om at forstå den journalistiske anvendelse af ekspertkilder i praksis.

Vi interviewede Frederik Monrad Juel fra Berlingske og Kristoffer Brahm fra JP. Begge arbejder med finansnyheder, hvorfor der er grundlag for sammenligning i deres anvendelse af ekspertkilder.

Vi foretog interviewene ud fra en interviewguide (Bilag 5), hvor spørgsmålene havde til formål at afdække, hvordan de interviewede udvælger ekspertkilder, hvordan de anvendes, hvad der kendetegner en god ekspertkilde, og om deres praksis for anvendelse af ekspertkilder har ændret sig over tid.

Analyse

Kvantitativ analyse af artikler

På baggrund af kodningsresultaterne, er det muligt at foretage en kvantitativ analyse af henholdsvis Berlingske og JP's anvendelse af ekspertkilder inden for emnet inflation i november 2022.

Johansen og Johansen nævner i deres analyse af ekspertkilder i danske dagblade at privatansatte økonomer, politologer, jurister og andre med relevant samfundsfaglig baggrund udgør 79% af ekspertkilderne - hvilket især er gældende for økonomer (Johansen & Johansen, 2022: 21). Ud fra resultaterne af den kvantitative kodning ses det, at langt størstedelen af de inddragne kilder er enten privatansatte økonomer eller strateger - en praksis som gør sig gældende både hos Berlingske og JP (Bilag 1).

På trods af, at den privatansattes rolle som uafhængig ekspertkilde kan diskuteres, viser mængden af privatansatte økonomer og strateger, at journalister accepterer disse som relevante ekspertkilder. Laursen og Trapp nævner, at interessenter anvendes til at kommentere på nyheder, og i visse tilfælde også kommer med baggrundsviden, selv om journalisterne er bevidste om deres tilhørsforhold (Laursen & Trapp, 2021: 4). I mange af artiklerne udtalte privatansatte økonomer og strateger sig til kommentar på baggrund af de tal eller historier, artiklen omhandlede. Samtidig kan den store grad af privatansatte økonomer og strateger som ekspertkilder anses som værende en generel accept af deres rolle som ekspertkilder, da ekspertkilder også udvælges på baggrund af journalister og læseres anerkendelse af deres rolle som ekspert (Arnoldi, 2005; Laursen & Trapp, 2021).

Kun i meget få tilfælde blev forskere inden for økonomi anvendt som ekspertkilde. Af alle ekspertkilder, der blev anvendt, ses kun fem universitetsforskere - og kun én af disse udtalte sig mere end én gang (Bilag 1). Dette afspejler sig i Johansen og Johansens undersøgelse, der viser, at økonomiforskere i 2001 udgjorde 27% af de samfundsvidenskabelige forskere anvendt som ekspertkilde, mens tallet i 2021 var faldet til 17% (Johansen & Johansen, 2022: 15). Samtidig er andelen af forskere, der føler, at de har tid til at udtale sig til medierne, faldet (Jørgensen, 2022). Derudover er det ikke nødvendigvis alle forskere, der ønsker at udtale sig til medierne, enten fordi de bevidst vælger at distancere sig fra medierne fordi de ikke ønsker

at skulle tale ind i journalistens vinkel, eller fordi de er bange for at deres udtalelser bliver fejlrepræsenteret (Hartley, 2017). Dette taler også ind i Albæks udlægning af “compensatory legitimation”, som indikerer at journalister inddrager ekspertkilder med henblik på at opnå et belæg for deres artikel og dertilhørende vinkler og konklusioner (Albæk, 2011: 338).

Sammenlignes Berlingske og JP’s anvendelse af ekspertkilder, er det gennemgående, at privatansatte økonomer og strateger udtaler sig som ekspertkilder, og at det er disse, der anvendes mest (Bilag 1). Hos JP fremgår flere uafhængige økonomiforskere som ekspertkilder end hos Berlingske (fire hos JP mod to hos Berlingske), men disse ekspertkilder er ikke blandt de mest anvendte hos nogle af medierne (Bilag 1).

Dog er der hos Berlingske særligt enkelte privatansatte økonomer, der går igen som ekspertkilde, mens JP har en større spredning i hvilke ekspertkilder, de anvender mest (Bilag 1). Derudover ses det, at de ekspertkilder, som anvendes mest hos hvert medie, ikke nødvendigvis er de samme, omend der er gengangere (Bilag 1).

Kvalitativ analyse af artikler

På baggrund af de kvantitative data, blev der opstillet to interviews med to journalister fra henholdsvis Berlingske og JP, for at kunne analysere de generelle forhold i deres ekspertkildeudvælgelse, men også for at opnå indsigt i forskellen mellem idealer og praksis for kildevalg og anvendelse hos den enkelte journalist.

Når ekspertkilden selv sender kommentarer til journalisterne

Som nævnt er det især privatansatte økonomer og strateger der anvendes som ekspertkilder. Dette nævnes også i Johansen og Johansens undersøgelse (2022). Af vores interview med Frederik Monrad Juel, økonomijournalist hos Berlingske, fremgår det, at det er almen praksis for ansatte hos banker at sende kommentarer til journalister, på baggrund af nye tal eller historier:

“Hvis det nu er en hurtig historie, hvis der kom nogle inflationstal fra Danmarks Statistik, dem dækker vi meget hurtigt. Og derfor vil det ofte være bankøkonomer og diverse af den slags, fordi de selv sender kommentarer ud, (...) det er noget du laver på en halv time eller sådan noget.” (Bilag 2: 01:10)

Det bliver i samme interview nævnt, at antallet af kommentarer, han modtager, er op mod tre gange højere end antallet af kommentarer, som inddrages i artiklerne (Bilag 1). Der er altså en hård intern konkurrence, økonomerne imellem, om at blive citeret i artiklerne, og dermed positionere sig selv inden for feltet (Arnoldi, 2005: 17). På baggrund af interviews, og den kvantitative kodning, kan man dermed udlede, at det blandt økonomijournalister er praksis at anvende privatansatte økonomer som ekspertkilder, særligt til de typer af artikler, hvor historien skal hurtigt ud. I Juels artikler omhandlende inflation, er seks ud af syv ekspertkilder privatansatte økonomer, hvor kun en enkelt er professor i økonomi (Bilag 1).

Da journalisten, som tidligere nævnt, er nødt til at benytte sig af eksperter for at underbygge en historie, er det væsentligt, hvordan journalister bedømmer eksperternes troværdighed. I den forbindelse er Brahm's sprogbrug interessant; adspurgt om, hvorvidt JP har fastsatte kriterier for valg af ekspertkilder, svarede han således:

“Altså vi har ikke nogle nedskrevne, så det er mere op til os selv som journalister at vurdere, hvem har ligesom fagligheden og tyngden... og en del af dem bruger vi qua deres jobs, og så kommer en del af dem også, qua ens egen erfaring som journalist, hvor man i flere år har dækket område, som jeg har, så ved jeg jo ligesom hvem der ved noget og har en viden, og hvem der måske ikke har.” (Bilag 3: 00:47)

Adspurgt til sin egen udvælgelse, sagde han dette:

“(...) Jeg har en fornemmelse af, at de ved noget om det område jeg kigger på. Jeg skriver om finans, så at de ved noget om banker, forsikringselskaber eller de økonomiske nøgletal jeg sidder med. Det er sådan den ene ting. Og så skeler jeg også til, om min erfaring siger mig at de så rent faktisk siger noget, der faktisk er til at forstå.” (Bilag 3; 00:47)

Påfaldende er brugen af ordet “fornemmelse” og et stort fokus på egen erfaring, som begrundelse for evnen til at kunne bedømme en eksperts viden. Brahm “ved ligesom”, hvem der ved noget. Dette stemmer overens med Arnoldis betragtning om, at eksperten anerkendes via sin status, og ikke nødvendigvis sin viden (Arnoldi, 2005: 16). Vi vil dog ikke antyde, at journalisterne vælger blindt, for fremtrædende stillinger inden for feltet forudsætter naturligvis et vidensniveau. Derfor er det heller ikke overraskende, at Brahm mener, at man kan bruge eksperternes stillinger som en tilkendegivelse af deres viden. I sidste ende er det journalisten selv, der via erfaring og fornemmelse vurderer, om rollen som ekspert er legitim.

Juel peger ligesom Brahm på, at der er noget man ‘ved’. Juel peger dog i højere grad på viden om kildernes baggrund frem for kildernes faglige kunnen:

“Jeg vil mere sige, den måde man arbejder på, det er, at man siger, man ved jo, f.eks. når man snakker med Dansk Industri, så ved man at Dansk Industri også er en politisk organisation som har den tilgangsvinkel, ligesom man ved at, nu har fagforeningerne ikke lige så mange eksperter på den måde, men altså AE, det er jo en fagbevægelse, det ligger de heller ikke skjul på, og du ved også at CEPOS er en liberal tænketank, så du ved god hvad det er for nogle politiske baggrunde de er der på.” (Bilag 2: 7:17)

Juel peger altså på, at kildernes stilling spiller en rolle i kraft af at forstå, hvorfor de deltager, og hvad deres motiver er. Motiver hos kilder fra private aktører kan være nemme at gennemskue i kraft af politisk tilhørsforhold, kommercielle interesser etc., men uafhængige økonomiske forskere fra danske universiteter kan, ifølge Juel, også have bagvedliggende motiver for at deltage:

“Men, vi kan ikke altid skelne mellem om de siger noget, fordi de rent faktisk har en ekspertviden om det de siger noget om, eller om de bare siger noget bare for at profilere sig, det kan du ikke. Det er meget svært for os at skelne mellem.” (Bilag 2: 7:17)

Juel mener selv, at hans læsere ofte ikke vil kunne vurdere, om det er de privatansatte økonomer, der har kontaktet ham eller omvendt (Bilag 2: 30:04). Brahm klargør kildernes tilhørsforhold i sine artikler, og forventer også at læseren selv kan vurdere, hvorvidt der er tale om en uafhængig kilde:

“Altså primært på den måde, at jeg selvfølgelig selv helst vil have nogle uafhængige kilder. (...) Ellers orienterer jeg ved at deklarere i artiklen at vedkommende er ansat der og der, så forventer jeg nok at mine læsere godt kan gennemskue, at så er vedkommende ikke uafhængig.” (Bilag 3: 11:59)

Hvor en vurdering af troværdighed og motiver spiller ind for begge journalister, peger Juel desuden på, at man som redaktion og journalist bør skelne mellem kilderne for læseren, og i kraft af læserens potentielt manglende forudsætninger for at kunne skelne mellem hvem kilden er, og hvilken faglig baggrund kilden har.

“(...) Så bruger vi tit det der med at skrive topforsker eller topøkonom for at få dem ind på den måde, og der skelner vi altså lidt. Der er vi noget mere forsigtige med hvordan vi bruger det, det skal helst være universitetsfolkene for at vi bruger de betegnelser.” (Bilag 2: 30:04)

Juel peger altså på, at ekspertrollen ikke nødvendigvis er en rolle, de har i forvejen, men i høj grad en rolle, man som journalist pålægger dem. Juel understreger, at de er forsigtige med deres ordvalg, netop fordi læseren ikke kan gennemskue den bagvedliggende årsag til eksempelvis titlen ‘topforsker’ - og om det er en legitim titel for den pågældende. Det betyder, at man som journalist har et stort ansvar for at sætte sig ind i ekspertens baggrund:

“Læserne har lidt sværere ved at skelne mellem cheføkonomen hos Danske Bank Las Olsen og så Michael Svarer (prof. nationaløkonomi, Aarhus Universitet). Også fordi læserne har ikke den baggrund, som jeg har (...) Men det er så ikke noget problem, det er bare at sige at vi går mere op i det, og det vil vi fortsat gøre, så det er ikke på den måde...” (Bilag 2: 30:04)

Et mere uklart udvælgelseskriterium er eksperternes formidlingsmæssige evner. Adspurgt, om, hvorvidt det betyder noget for kildeudvælgelsen, svarer Juel:

“Det formidlingsmæssige betyder noget ja. Det er ikke sådan at vi ikke bruger en kilde, men det formidlingsmæssige betyder noget, ja.” (Bilag 2; 04:04)

Det er altså noget, der har en betydning, men fungerer ikke som et udelukkelseskriterium, hvilket er i overensstemmelse med Brahms svar på samme spørgsmål.

“Ja, og det er helt klart fagligheden der er mest væsentligt, fordi (...) jeg kan jo selv bearbejde det efterfølgende. Så det er den faglige viden, der vægter mest, men jeg skal selvfølgelig også kunne forstå hvad de rent faktisk siger.” (Bilag 3: 02:05)

Det bliver altså journalistens egen forståelse af emnet, der er vigtigst. Her melder spørgsmålet sig om, hvad journalistens kvalifikationer for denne forståelse er. Juel er ikke uddannet journalist, men økonom. Det kan altså antages, at han har en væsentlig faglig indsigt i økonomien, mens Brahm har over 20 års erfaring, og antageligt har tilegnet sig specialiseret viden. Når alt kommer til alt, er gennemsigthed i kildevalg vigtig for mediets troværdighed og læserens evne til at vurdere mediets kildevalg.

Begrænset udvalg af uafhængige kilder og dets betydning for ekspertkildeudvælgelsen

Som nævnt i Johansen og Johansens undersøgelse, er andelen af forskere indenfor det økonomiske felt, som anvendes som eksperter, faldet i løbet af de sidste 20 år, hvor det i stedet i højere grad er privatansatte økonomer der udtaler sig som ekspertkilder (Johansen & Johansen, 2022: 15). En af årsagerne til, at økonomiforskere anvendes i mindre grad i dag, kan være fordi der er en større konkurrence medierne imellem om at komme først ud med nyhederne (Willig, 2011a: 115). Her nævner Juel, at forskere er længere om at svare på henvendelser, hvilket kan ses som et argument for ikke at anvende dem til de hurtigere historier, men i stedet der, hvor deres ekspertise reelt kan komme i spil. Han nævner også, at der er et lille udvalg af økonomiforskere i Danmark, hvilket gør det sværere at inddrage dem til historierne - specielt med korte deadlines (Bilag 2; 18:56).

At der kun fremgår fem forskere som ekspertkilder i de kvantitative kodningsdata (hvoraf kun én udtaler sig mere end én gang) (Bilag 1) kan anses som konsekvens af det begrænsede antal af økonomiforskere, der har tid og lyst til at stille op til interview. Samtidig kan de korte deadlines betyde, at der ikke er tid til at inddrage uafhængige ekspertkilder, mens de privatansatte økonomer selv udsender kommentarer, der hurtigt kan supplere, eller ligefrem udgøre, en historie. Juel nævner også, at det ikke er alle forskere, der kan komme med de udtalelser, som passer til deres historier, problemstillinger og vinkler:

“Hvis du udelukkende skal lave historier på hvad forskerne siger til dig, så får du ikke nogen historie.” (Bilag 2: 16:24)

Dette kan ses som et forsvar af den privatansatte økonom i rollen som ekspertkilde til visse typer af historier, og som argument for fravælgelsen af den uafhængige forsker som ekspertkilde.

Analyse af interview med JP-journalist, Kristoffer Brahm

Via interviewet med Kristoffer Brahm tydeliggøres flere væsentlige kontraster mellem idealer og praksis. Det er denne argumentation, som vi, med udgangspunkt i interviewet med JP-journalist Kristoffer Brahm samt med baggrund i udvalgt teori, vil udfolde i det følgende.

Indledningsvist spurgte interviewerens ind til, hvorvidt der på JP skelnes mellem betegnelserne "fagkilde" og "ekspertkilde", hvortil svaret var nej. Brahm forklarede endvidere, at der ikke var nogle fastsatte- og opstillede kriterier for, hvad der kendetegner en fag- eller ekspertkilde, men at det tværtimod er op til journalisten at foretage en egenhændig vurdering heraf:

"Altså, vi har ikke nogle nedskrevne [kriterier], så det er op til os selv som journalister at vurdere, hvem har ligesom fagligheden og tyngden... og en del af dem bruger vi qua deres jobs, og så kommer en del af dem også, qua ens egen erfaring som journalist, hvor man i flere år har dækket et område, som jeg har, så ved jeg jo ligesom, hvem der ved noget og har en viden, og hvem der måske ikke har." (Bilag 3: 00:47)

Når Brahm senere i interviewet nævner, at han oplever at have frihed ift. udvælgelse- og anvendelse af ekspertkilder, så refererer han til, hvordan det er op til ham selv, at foretage egenhændige vurderinger af ekspertkilder, som beskrevet i ovenstående citat. Han oplever således at have en høj grad af autonomi til at træffe selvstændige beslutninger i sit daglige virke, men med de ændrede praksisbetingelser in mente (et øget tidspres osv.), hvilket tilsyneladende anses for at være en del af den journalistiske Habitus og Doxa.

Af følgende citat bliver det tydeligt, at Brahm finder det ideelt primært at anvende uafhængige kilder, men at det i praksis ikke er muligt at efterleve dette ideal på baggrund af strukturelle betingelser. Samtidig tydeliggøres det, at journalisten tilsigter at udvide sit kildenetværk, og sikre diversitet i anvendelsen af kilder, hvilket i praksis er svært at efterleve:

"Jeg tror i praksis, at de fleste af mine kilder er tilknyttet finanssektoren. Men jeg vil gerne have uafhængige kilder på, og dem er der bare ikke så mange af, eller, så kender jeg dem i hvert fald ikke. Så det er tit sådan lidt de samme uafhængige kilder, jeg bruger. Der er mit kildenetværk for snævert, synes jeg. Det er også svært at finde dem nogle gange. Og så nogle gange, så har jeg haft nogle kilder fra et universitet, som egentlig var gode, men så får de en post i Finansiell Stabilitet eller Finanstilsynet, og så vil de ikke længere udtale sig." (Bilag 3: 02:45)

Der er således flere forhold, som kan forhindre anvendelsen af uafhængige kilder som ekspertkilder; nemlig oplevelsen af, at uafhængige kilder, i særdeleshed forskere inden for samfundsøkonomi og finansområdet, kan være svære at opstøve og i nogle tilfælde ikke længere må udtale sig, hvis de eksempelvis skifter stilling og bestrider et offentligt embede. Samtidig kan der være visse forskere, som er skeptiske over for at stille op til medierne - enten fordi de føler, at de kun bliver kontaktet for at understøtte journalistens vinkel, eller fordi de

kan være bange for, at deres udtalelser bliver fejlrepræsenteret (Hartley, 2017), ligesom nogle forskere ikke har tiden til at udtale sig til medierne (Jørgensen, 2022).

Andre betingelser, som ifølge Brahm er med til at præge praksis omkring kildeudvælgelse, er kildernes tilgængelighed såvel som de journalistiske arbejdsbetingelser, hvor tidspres i forbindelse med udgivelse aktuelt er en væsentlig faktor:

“(...) nogle [kilder] er altid tilgængelige stort set, eller også så ringer de tilbage kort tid efter. Og nogle skal man ringe til igen og igen, og så er man heldig, hvis de overhovedet vender tilbage. Der er enormt stor forskel i praksis, hvilket også spiller ind i den travle dagligdag, og hvem man ender med at bruge.” (Bilag 3: 03:48)

Et andet aspekt af den begrænsede anvendelse af uafhængige kilder, relaterer sig til JP's stofområder inden for økonomiområdet, hvor læserne i højere grad interesserer sig for privat- og realøkonomi snarere end de brede, samfundsøkonomiske linjer. Læserne vil eksempelvis interessere sig for, hvordan det forholder sig med deres aktier og investeringer, eller for ændrede pensionsforhold, hvilket har en indflydelse på både kildeudvælgelsen og på JP's overordnede dækning af økonomi og finans som stofområder. Brahm forklarer:

“Men for mig er mit største problem nok nærmere, at jeg sidder med sådan et specifikt område med banker og pension, så der er grænser for hvor mange forskere, jeg kender, som ved noget om lige præcis det, jeg sidder med (...) Eller, de ved godt noget om det, men de ved ikke nok til, at de vil udtale sig som eksperter.” (Bilag 3: 10:41)

Brahm peger altså på, at forskerne i højere grad fokuserer på økonomi, finans eller arbejdsmarked i en bredere sammenhæng, end han har behov for, hvilket gør det svært at anvende dem som kilder. Ifølge Brahm gør nicheemnerne, at forskerne ikke nødvendigvis har lyst til at udtale sig som eksperter grundet manglende ekspertviden (Bilag 3), hvilket kan skyldes at forskerne kan have en frygt for at blive misforstået eller fejlrepræsenteret, som Hartley peger på som årsag til et faldende antal ekspertkilder (Hartley, 2017).

Brahm beskriver desuden, at det først og fremmest er ekspertkildernes faglighed, der er afgørende, men at deres formidlingskompetence også har en vis betydning:

“Ja, og det er helt klart fagligheden, der er mest væsentlig (...) men jeg skal selvfølgelig også kunne forstå, hvad de rent faktisk siger.” (Bilag 3: 02:05)

Af ovenstående citatfremgår det desuden, at Brahm tilsigter at anvende flere uafhængige kilder, og finder det væsentligt at opnå bredde i kildeudvælgelsen, hvilket ofte diskuteres på redaktionelle møder:

“På finansredaktionen, hvor jeg sidder, der snakker vi jævnligt om, at der er nogle, vi bruger for meget. Nu skal vi simpelthen lade være med at ringe til ham, og nu skal vi prøve at opsøge nogle andre. Men samtidig, så er det stadigvæk ofte, ender vi de samme steder, fordi vi ikke rigtig kan finde andre, og så har vi travlt, men vi snakker jævnligt om det. Så kan man diskutere,

hvor dygtige vi er, til at ændre det i praksis, men det er noget vi er bevidste om.” (Bilag 3: 17:55)

I forbindelse med at sikre diversitet i kildeudvælgelsen, så spiller ændrede strukturelle betingelser en væsentlig rolle, idet journalisterne i stigende grad er pressede af deadlines og forventes at udkomme digitalt - nær sagt - hele tiden:

“(...) det afhænger også lidt af, hvis jeg er helt vildt presset af en deadline, hvis der kommer et bankregnskab, som bare skal ud hurtigst muligt, ja, så tager jeg dem, som jeg ved, at jeg hurtigt kan få fat på. Men hvis det er noget, jeg laver til dagen efter måske, eller til ugen efter, så forsøger jeg nogle gange at gøre mig lidt mere umage med at finde nogle andre, fordi det ellers bare bliver de samme kilder. Men det betyder noget. Og vi er jo mere og mere presset som journalister af deadlines. Så derfor kommer det til at betyde mere og mere, og har betydet mere og mere, de seneste år, vil jeg vove at påstå.” (Bilag 3: 05:14)

Brahm forholder sig i interviewet specifikt til, hvordan digitaliseringen har skabt ændrede arbejdsbetingelser for journalisterne og hvilken betydning, det har for medieindholdet:

“(...) jeg har været journalist i lige godt tyve år, og dengang lavede vi ikke noget til internettet, for eksempel. Givetvis en gang om dagen. Og nu er der jo deadlines, i princippet hele tiden, specielt hvis det er sådan noget fælles stof, som andre også har, så skal det bare gå hurtigt. På den måde er der helt klart en ændring i [kilde]udvælgelsen, når man har de historier, som bare skal hurtigt ud, så tager man de sikre kort, så tager man de kilder, man kender, og dem, man har en forventning om, er tilgængelige. På den måde, har det ændret sig.” (Bilag 3: 13:50)

Brahm erkender at det digitale format, har ændret de strukturelle betingelser for den journalistiske praksis, og dermed også kildeudvælgelsen, hvor journalisterne på baggrund af tidspres er tilbøjelige til at vælge de kilder, som de har en klar formodning om, vil være tilgængelige, hvilket også understøttes af den udvalgte teori (Hartley, 2013; Hartley, 2017).

De ekspertkilder som oftest citeres på økonomi- og finansområdet på JP, bestrider, ifølge Brahm, i langt de fleste tilfælde stillinger inden for finanssektoren og kan som hovedregel betegnes som interessenter. Dette bør ses i relation til hvilke stofområder, det er, som JP's læsere finder væsentlige, hvilket (som før nævnt) har en indvirkning på både udvælgelsen og anvendelsen af ekspertkilder, hvor det ofte er fagprofessionelle, der besidder den relevante viden om forhold, der relaterer sig til privat - og realøkonomiske forhold.

Her er det ifølge Brahm væsentligt at læserne informeres om, at det er en interessant snarere end en uafhængig kilde, som er i spil. Her beskriver han, hvordan han forsøger at sikre gennemsigtighed i fremstillingen:

“Altså, primært på den måde, at jeg selvfølgelig selv helst vil have nogle uafhængige kilder (...) og så ellers orienterer jeg ved at deklarere i artiklen, at vedkommende er ansat der og der, og så forventer jeg nok, at mine læsere godt kan gennemskue, at så er vedkommende ikke uafhængig.” (Bilag 3: 11:59)

Det kan siges at være særligt kendetegnende for økonomi- og finansstof, at der ofte er såkaldte interessenter i spil som ekspertkilder, da det ofte er fagprofessionelle inden for området, som besidder den faglige indsigt. Brahm oplever da også, at denne type ekspertkilder ofte, har egeninteresser, når de henvender sig til ham som journalist:

“Der er nogle (...) af mine kilder, [som], hvis der sker et eller andet væsentligt på det område, de sidder med, så sender de lige en mail eller ringer og siger, nu er der sket det og det, det skal du lige være opmærksom på. Og det er der også nogle af (...)kilderne i virksomheder, der gør. Det kan være, hvis der sker noget væsentligt i deres branche, det kan også være, hvis nogle af deres konkurrenter gør noget mindre smart, så får man det lige at vide.” (Bilag 3: 17:55)

Ekspertkilderne har altså ofte nogle egeninteresser i spil, hvilket Brahm forsøger at klargøre i sine artikler. Han nævner, at nyhedsredaktionen, som producerer de “hurtige nyheder” til nettet ofte anvender de skriftlige kommentarer fra ekspertkilder ansat i bank- og finansverdenen, mens de for Brahm, i mindre grad, er i spil, da han primært skriver print artikler, som udkommer i længere formater, og med nogen tid til research:

“For mig, er det ofte, at jeg selv tager kontakt med dem [kilder]. Nogle gange, bruger jeg også deres skriftlige, men det er ret sjældent (...) fordi vi er organiseret sådan, at vi har en nyhedsredaktion, som laver de hurtige nyheder, så vi bruger ret meget de der skriftlige kommentarer, når de [nyhederne] skal hurtigt ud, og det laver jeg meget sjældent. Så mine ting er ofte noget, hvor jeg har udviklet en idé, og så ringer rundt. Hvis de laver noget [kilderne/interessenterne], hvor de har skrevet en kommentar, så kan jeg godt finde på at gå med den.” (Bilag 3: 19:14)

Det kan udledes, at Brahm forholder sig til de ændrede produktionsbetingelser, som i vid udstrækning beror på digitaliseringen, hvor medierne forventes at udkomme online i et nærmest konstant flow. Han kommenterer på udviklingen, og hvordan det ofte bliver et spørgsmål om, at indhente en kommentar i tråd med en allerede fastlagt artikelvinkel snarere end at skrive en baggrundsartikel om økonomiske forhold baseret på dybdegående research.

Samtidig beskriver Brahm at have en høj grad af frihed i sit daglige virke, hvilket dog synes at betyde, at han pålægger sig selv et væsentligt, personligt ansvar, hvis han ikke formår at leve op til sine egne idealer. Dette på trods af, at det i høj grad er de ændrede praksisbetingelser, som har bevirket et øget tidspres, flere deadlines, kommercielle hensyn og læsersegmentering foruden en truet økonomi på de danske mediarbejdspladser. I følgende interviewuddrag forklarer han, hvordan han oplever autonomi i forbindelse med udvælgelse- og anvendelse af ekspertkilder, og i sit daglige virke i det hele taget, men også at han pålægger sig selv det fulde ansvar, hvis han ikke mener, at have gjort det godt nok, og har set sig nødsaget til at vælge den lette løsning pba. af et øget tidspres:

“Altså, jeg er hundrede procent fri, det styrer jeg selv, det er der aldrig nogen, der blander sig i af chef eller noget. Så det er jo mere mine egne begrænsninger, jeg selv lægger ind, fordi jeg

føler, at jeg har for travlt, så tager jeg den løsning, eller jeg ikke er kreativ eller smart nok til at finde nogle bedre kilder, end dem vi bruger.” (Bilag 3: 07:09)

“(…) jeg er jo ikke sådan super systematisk og bevidst om, hvad jeg gør”, nævner Brahm afslutningsvis. Det giver anledning til eftertanke, at han synes at pålægge sig selv et tungt ansvar for sin formåen, når der helt tydeligt er nogle strukturelle betingelser i spil, som relaterer sig til et medielandskab, som opererer på markedsvilkår. Det er med udgangspunkt i dette, at vi udleder, at de praksisbetingelser, der gør sig gældende, opleves som en normaliseret del af hans virke som journalist, altså, som en form for journalistisk doxa og habitus, hvor han pålægger sig selv et personligt ansvar, hvis han ikke kan leve op til sine idealer pba. strukturelle betingelser (Schultz, 2007; Costa & Murphy, 2015). Vi spørger afslutningsvis til, hvorvidt dækningen af et stofområde sommetider evalueres på redaktionelle møder, og her lyder svaret, at det er der ikke tid til:

“Jeg har ikke haft sådan nogle snakke med nogle af mine kollegaer. (...) altså, hvor godt ramte vi, der er man som regel videre til den næste, fordi man har travlt, i stedet for lige at følge op. Så nej, sådan noget har vi ikke haft snakket om.”, uddyber Brahm (Bilag 3: 21:01)

Der er flere strukturelle forhold, som er kendetegnende for Segmentpressen, og som tydeligt har en indvirkning på journalistens, herunder Brahms, nuværende praksis. Samtidig kan vi udlede, at disse betingelser ofte opleves som en barriere i forhold til, at Brahm som journalist mener at kunne indfri sine idealer for praksis; han tilsigter at 1) anvende flere uafhængige kilder, 2) at sikre større diversitet i kildeudvælgelsen og 3) oplever det øgede tidspres som følge af digitaliseringen som en udfordring. Med udgangspunkt i dette interview, såvel som JP's medieprofil, så er der særligt tre forhold, som gør sig gældende, og som betinger visse uoverensstemmelser mellem idealer og praksis for Brahm, nemlig: 1) digitaliseringen og ændrede produktionsbetingelser i forbindelse hermed, hvor blandt andet korte deadlines, et øget tidspres, netartiklers format og mindre tid til research, skaber ændrede produktionsbetingelser og præger medieindholdet såvel som udvælgelsen- og anvendelsen af ekspertkilder. Dertil kommer 2) JP's læsersegment, hvor læserne primært interesserer sig for privat- og realøkonomiske forhold, hvilket bevirker et fokus på dette og fordrer valg af ekspertkilder, som primært er beskæftiget inden for finanssektoren, og kan betegnes som fagprofessionelle, der oftest har karakter af interessenter. 3) Til sidst, og i forlængelse af heraf, så betinges JP's praksis naturligt af læsernes primære interesser i en tid, hvor mediet opererer på markedsvilkår, og læserarketyper, kommercielle hensyn og økonomiske forhold lægges til grund for mediets profil og indhold - her er det betalende abonnenter, annoncører, og en afvejning af deres interesser, som er i fokus (Willig, 2007; Willig, 2010). Det er altså disse tre aspekter, som særligt synes at danne rammen om de strukturelle betingelser, der præger Brahms, og antageligt andre journalisters virke. På trods af disse aspekter af den journalistiske praksis, synes Brahms journalistiske idealer i nogle tilfælde mest i tråd med den forgangne Omnibuspresse, hvor en tilsigtet objektivitet og en nuanceret fremstilling beror på bredde og diversitet i kildeudvælgelsen samt en kildeanvendelse, hvor hovedvægten er på uafhængige kilder, ligesom Brahm ønsker at prioritere print artikler med tid til research frem for de “hurtige nyheder” til nettet (Hartley, 2013; Harley, 2017).

Analyse af interview med Berlingske-journalist Frederik M. Juel

Med omdrejningspunktet for analysen in mente, nemlig udvælgelse- og anvendelse af ekspertkilder, startede vi interviewet med Frederik M. Juel, journalist ved Berlingske og uddannet økonom, ved at spørge bredt ind til, hvordan han udvælger ekspertkilder. Her lægger Juel i høj grad vægt på, at det afhænger af historiens emne, men også omstændighederne for den:

”Det er der ikke ét svar på, for det afhænger rigtig meget af, hvad historien er. Det afhænger også af hvor hurtigt vi skal skrive den, så det er jo, ja... altså, hvis det nu er en hurtig historie, hvis der kom nogle inflationstal fra Danmarks Statistik, dem dækker vi meget hurtigt. Og derfor vil det ofte være bankøkonomer og diverse af den slags, fordi de selv sender kommentarer ud, vi får meget hurtigt. Så det er noget du laver meget hurtigt, det tager måske, det er noget du laver på en halv time eller sådan noget. Det går meget hurtigt.” (Bilag 2: 01:10)

Juel beskriver arbejdsvilkår, hvor tidspreset influerer arbejdsprocessen – herunder kildeudvælgelsen, og hvor det ikke altid prioriteres at kontakte kilder. Kilder som selv rækker ud med kommentarer prioriteres ofte pga. tidspres. Juel peger senere i interviewet på, at dette er arbejdsbetingelserne, eller en del af doxa, i hans arbejde med denne type artikler. Juel pointerer, at der sker en udvælgelsesproces af kommentarer, så der er en variation i hvilke kilder, som bidrager med kommentarer i artiklerne. Det er ikke altid de samme kilder, som kommer til orde, ligesom det ifølge Juel, langt fra er alle kommentarer, som kommer med, da mængden af kommentarer, er højere end det antal kilder, som artiklen kræver.

Juel forklarer, at det særligt er typen af historier, som skaber tidspres – eksempelvis inflationstal eller ny statistik fra Danmarks Statistik, som skal hurtigt ud, fordi tallene har en stor nyhedsværdi i sig selv.

Det danske mediesystem er i dag både segmenteret og mere kommercialiseret, hvorfor læserne tidligere både har været mere loyale over for mediet og publikummet bredere (Willig, 2007: 20), hvilket gør, at der ifølge Willig (2011b), i dag er en større konkurrence om at være først, hvilket skaber de korte deadlines. Dette forklarer, hvorfor tilsendte kommentarer fra eksperter anvendes frem for at opsøge kilder, som det er tilfældet på Berlingske, når der kommer nye tal, idet man som medie ønsker at præsentere nye tal før andre medier.

Tidspreset opleves altså ifølge Juel i højere grad ved “tal-historier” med højere nyhedsværdi end i forbindelse med andre artikler. Kodningen viser, at Juel i november skrev artikler til både web og print, og han har dermed grundlag for at skelne mellem arbejdsbetingelserne på for de to medieplatforme. På den baggrund virker det ikke som om, at der på Berlingske generelt er en habitus omkring arbejdsforholdene, som bevirker, at alle artikler skal hurtigt ud, og at opsøgende kildearbejde er umuligt, men i stedet at en særlig artikeltype ændrer arbejdsbetingelserne og doxa for kildeudvælgelsen. Ved baggrundsartikler, eller generelt artikler med en lavere nyhedsværdi, er der altså i højere grad tid til at ringe til kilder, få baggrundscitater og foretage en grundig research:

"Når vi skriver de der historier på baggrund af nøgletallene, så skriver du meget hurtigt ud, og så er der nogle andre historier vi har lidt længere tid til, og så kan vi ringe lidt mere på dem. Men i udvalget af kilder betyder det ikke så meget. "Der bruger du dem, der betyder det ikke så meget." (Bilag 2, 09:19)

I interviewet peger Juel på, at de gerne vil bruge universitetsøkonomer, vismænd eller andre uafhængige kilder til historier om overordnede, samfundsøkonomiske forhold og tendenser, som ikke omhandler specifikke tal, hvor forskerne ikke nødvendigvis følger udviklingen i eksempelvis konjunkturer i den finansielle verden i samme udstrækning, som privatansatte økonomer, der har det som deres hovedbeskæftigelse, ligesom de uafhængige kilder er langsommere til at svare (Bilag 2: 02:09).

I kraft af, at forskerne specialiserer sig inden for et område, kan det ifølge Juel være svært at finde akademiske kilder, som vil udtale sig om overordnede strukturelle forhold eller emner, som falder uden for deres specialiseringsområde:

"(...)hvis du skal se antallet af professorer der kan snakke om, eller forskere der kan snakke om dansk økonomi... så er det måske fem-seks-syv stykker der vil det. Der er masser af andre økonomiske forskere, men der er rigtigt mange af de økonomiske forskere, der er ovre i nogle mere specialiserede emner, og så ikke vil blande sig i det. Så det er relativt få der er inde i makroøkonomiske diskussioner. (...) Men hvis du havde et større spektrum af økonomiske eksperter, så ville vi bruge dem." (Bilag 2: 18:56)

I undersøgelsen fra Johansen og Johansen (2022) ses det at brugen af forskere som ekspertkilder indenfor det økonomiske felt er faldet i løbet af de seneste to årtier, og at privatansatte økonomer i højere grad påtager sig ekspertrollen i medierne, når det bredt omhandler stofområdet økonomi- og finans (Johansen & Johansen, 2022: 15). I interviewet indikerer Juel flere gange, at det ikke er muligt at bruge forskere og andre uafhængige kilder i samme grad, som han ønsker. Den kvantitative kodning viser, at størstedelen af de anvendte kilder i Juels artikler er privatansatte økonomer, og både kodningen samt Juels egen opfattelse, stemmer overens med den forskning, der er på området såvel som interviewet med Brahm, som også tilsigtede at anvende flere uafhængige kilder, men i praksis fandt privatansatte økonomer mere anvendelige i forhold til dækningen af økonomi- og finansstoffet.

Juel beskriver altså, hvordan forskerne er langsommere til at svare på henvendelser, hvilket stemmer overens med, at et stigende antal forskere ifølge Jørgensen (2022) oplever, at der ikke er den fornødne tid til at udtale sig til journalister ved siden af forskningsforpligtelser, og desuden at mange journalister frygter misrepræsentation eller fejlfortolkning fra journalistens side, og på den baggrund afholder sig fra at medvirke i artikler (Hartley, 2017).

På trods af tidspres, Berlingskes profil og læsersegment samt andre faktorer, som spiller ind i kildeudvælgelsen, vurderer Juel selv, at han har en høj grad af autonomi i forhold til kildevalg:

“Jeg har jo autonomi, men vi taler jo selvfølgelig også om det. Men det er ikke, nejnej, det er autonomt, det bestemmer du selv. Du kører selv med, hvad det er for nogle kilder du bruger. Og så er det klart, så har du, det de meget har, her på stedet, og det tror jeg nu alle medier har, de vil meget gerne have professorerne på, de vil meget gerne have de der uafhængige kilder på, og det er også fint nok - det er bare der jeg siger, at man skal være opmærksom på, at der også er en problemstilling i forhold til deres uafhængighed (...) Og jeg bruger også fagforeninger, selv om vi er en borgerlig avis.” (Bilag 2: 14:52)

Det er tydeligt, at der er en udefrakommende norm eller standard, som Juel søger at efterleve. Berlingske er interesseret i at opnå faglig tyngde, eksemplificeret gennem inddragelse af professorer, og i det hele taget uafhængige kilder i deres produktioner. Alligevel mener Juel ikke, at dette begrænser hans autonomi som journalist. Der lader altså ikke til at være en bevidst konflikt mellem doxa på Berlingske og Juels egen proces for kildeudvælgelse. Tværtimod ser vi, ligesom i Brahms tilfælde, at mediets doxa, eller spillereglerne inden for feltet, for Juel er en normaliseret og indiskutabel del af hans virke som journalist.

Det er interessant, at Juel ikke mener, at hans autonomi er begrænset af tidspres. Adspurgt om, hvorvidt det har en indflydelse på kildeudvælgelsen, svarer han:

“Det er meget forskelligt. Men det betyder noget. Det gør det.” (Bilag 2: 09:06)

Det lader til at tidspreset tages for givet og opfattes som en del af spillereglerne inden for det journalistiske felt, og dermed udgør en del af den doxa og habitus, som gør sig gældende på Berlingske - uden at dette er officielt vedtaget - men tværtimod er et latent arbejdsvilkår. Tidspreset fremtræder altså som en del af den journalistiske doxa, som ikke åbent problematiseres, men ikke desto mindre har en fundamental indvirkning på kildevalg og anvendelse.

Diskussion

Kan private interessenter anvendes som ekspertkilder?

I den følgende diskussion, som har et overordnet fokus og et vurderende sigte, problematiseres aspekter af den journalistiske praksis samt uoverensstemmelser mellem tilstræbte idealer og de strukturelle betingelser, der fordrer den nuværende praksis.

Hvor den arketypiske ekspertkilde inden for stofområderne økonomi og finans før i tiden havde en akademisk baggrund og kunne betegnes som uafhængig af kommercielle interesser, er der sket et skifte, hvor også privatansatte interessenter i høj grad defineres og anvendes som ekspertkilder i kraft af deres baggrund som fagprofessionelle med ansættelse i finanssektoren. Selvom journalisterne er bekendte med privatansatte aktørers tilhørsforhold, og sommetider egeninteresser, når de anvender dem som ekspertkilde, så bliver private interessenter i stor stil anvendt, dels til at kommentere på en historie, men ofte også for at levere baggrund til historier, hvor deres faglighed ses anvendelig (Laursen & Trapp, 2021).

Af vores analyseafsnit fremgår det, hvordan der blandt journalister, der behandler stofområderne økonomi og finans, er en udbredt tendens til at anvende interessenter, herunder især privatansatte økonomer og strateger fra diverse banker, som legitimeres som ekspertkilder på trods af, at de ikke har samme grad af uafhængighed som for eksempel en universitetsprofessor inden for økonomi. Dertil nævnte en af vores informanter, at det er en udbredt praksis for disse økonomer selv at fremsende kommentarer relateret til de nyeste tal, eller historier inden for økonomi, som journalisterne ofte anvender som udgangspunkt for deres artikler (Bilag 2).

På baggrund af ovenstående kan det diskuteres, hvad der ligger til grund for, at privatansatte interessenter inden for disse stofområder bliver anvendt i højere grad end uafhængige kilder, selvom journalisterne ofte tilstræber at anvende uafhængige kilder i videst muligt omfang.

Bourdieu argumenterer for, at det ikke nødvendigvis er viden opnået gennem uddannelse, der gør personer til eksperter, men snarere den status, der er forbundet med andres anerkendelse og accept af den enkeltes rolle og status som ekspert (Arnoldi, 2005: 16). Hertil nævner Arnoldi, at medierne selv er med til at skabe ekspertise, og at ekspertkilder ikke kun inddrages på baggrund af uddannelseskvalifikationer og deraf afledt autoritet, men også den autoritet, der følger med deres professionelle identitet (Ibid.: 21). Derved kan det antages, at en større anvendelse af privatansatte interessenter som ekspertkilder, har ført til en højere grad af legitimering og accept af deres rolle som ekspertkilder.

I forlængelse af ovenstående, nævnte begge interviewede, at de ønskede at inddrage flere uafhængige ekspertkilder, men at der fandtes et meget lille udvalg af økonomiske forskere, der vil kunne udtale sig som ekspertkilder (Bilag 2: Bilag 3). Dertil nævnte Juel, at der er visse typer af historier, der ikke ville blive til noget, hvis man primært anvender universitetsforskere som ekspertkilder - og at det heller ikke var sikkert, at de var lige så opdaterede på de helt nyeste økonomiske udviklinger i samme grad, som de privatansatte økonomer (Bilag 2).

Et andet argument for brugen af privatansatte aktører som ekspertkilder, kan være journalisternes arbejdsbetingelser, som involverer et stort tidspres. Særligt efter overgangen til webnyheder opererer mange journalister ud fra korte deadlines og ofte i konkurrence med andre medier om at være først til at bringe en given nyhed; dette betegnes af Bourdieu, som "aktualitetsnarkomani" (Willig, 2011a: 114). I den forbindelse nævnte den ene af vores informanter, hvordan universitetsforskerne ofte ikke er lige så hurtigt med på den seneste udvikling inden for økonomi sammenlignet med de privatansatte økonomer, hvilket igen kan ses som et argument for at anvende privatansatte interessenter som kilder (Bilag 2).

På baggrund af ovenstående kan der argumenteres for, at journalisterne selv bidrager til at anerkende og legitimere privatansatte aktører i deres rolle som ekspertkilder, selvom de ofte argumenterer for en større inddragelse af uafhængige kilder. Denne udvikling bør desuden ses i lyset af, at de to felter - forskningsfeltet, hvor forskere specialiserer sig inden for områder af samfunds - eller finansøkonomi - ikke altid er foreneligt med det journalistiske felt, hvor

deadlines er korte og kildeudsagn skal inddrages med et kort varsel. Der kan i den forbindelse argumenteres for, at det sommetider konfliktfyldte forhold mellem de to felter og deres faglige identiteter, har bidraget til at fremme privatansattes rolle som legitime ekspertkilder.

Journalisternes grad af autonomi i deres kildeudvælgelse

Da der blev spurgt til, hvor høj en grad af autonomi de to interviewede journalister oplever at have i forbindelse med deres udvælgelse af ekspertkilder, svarede de begge, at de oplevede at have fuld autonomi (Bilag 2: Bilag 3). Der kan dog stilles spørgsmålstegn ved, om journalisterne er fuldt bevidste om andre felters indvirkning på deres kildevalg, og i forlængelse heraf, om praksis for kildeudvælgelse på de pågældende medier ikke er forbundet med visse habitus og doxa, som journalisterne tager for givet og indordner sig efter.

Som tidligere nævnt, ses desuden en konkurrence medierne imellem om at være først og hurtigst, eller en aktualitetsnarkomani, som Bourdieu har beskrevet det. Denne aktualitetsnarkomani er blot et eksempel på, hvordan det økonomiske felt påvirker det journalistiske felt. Der er således strukturelle betingelser, særligt af en økonomisk karakter, som alle journalister i et vist omfang er underlagt. I tråd med dette argumenterer Bourdieu for, at medierne har en mindre grad af autonomi grundet det økonomiske felts påvirkning på det journalistiske felt. Han forklarer, at medierne åbenlyst er påvirket af markedslogikker, at de har undergået en kommercialisering og i denne proces er blevet mindre autonome end førhen. Samtidig argumenterer Jean Chalaby for, at den enkelte journalist ikke har fuld autonomi over sine produktioner, men er afhængig af feltets strukturelle forhold (Willig, 2011a: 119-120). Hertil kommer det forhold, at journalistens kildevalg og autonomi kan være begrænset af de privatansatte aktørers rolle som ekspertkilder, da journalisterne i mange historier ikke nødvendigvis kan være deres udtalelser foruden. Hvis journalisterne er nødt til at leve op til idealet om ekspertkildeinddragelse for at skaffe belæg til historier, må de derved også kunne antages at være afhængige af økonomernes kommentarer, da det oftest kun er disse, der kan levere relevante udtalelser inden for en kort deadline. Med dette in mente kan det diskuteres, hvorvidt journalisternes kildevalg egentlig er autonomt, da det synes påvirket af det økonomiske felt i både konkret og overført forstand; de journalistiske produktionsbetingelser struktureres af markedsvilkår og kommercielle interesser, ligesom den journalistiske praksis på økonomiområdet er betinget af samarbejdet med- og udtalelserne fra privatansatte økonomer. Dette betinger således et gensidigt afhængighedsforhold, hvor de privatansatte økonomer har egennyttige interesser, og desuden ønsker at blive citeret mest muligt, ligesom journalisterne er afhængige af de privatansatte økonomers udtalelser såvel som tilgængelighed - særligt i kraft af det tidspres, som de er underlagt.

Der er grund til at antage, at den enkelte journals autonomi - både i forhold til kildevalg, kildeanvendelse og den endelige produktion - bedst kan forstås som et resultat af journalists, og det journalistiske felts, habitus og doxa, som løbende præges af strukturelle betingelser, og i disse tider, i høj grad hviler på kommercielle interesser og markedsprincipper. Journalisternes grad af autonomi i forhold til deres valg - og anvendelse af ekspertkilder, må ses i lyset af det felt, de arbejder inden for, hvor indhold og vinkling er målrettet et segmenteret publikum. En

fuldkommen objektiv tilgang til kildevalg og anvendelse er dog heller ikke mulig i praksis, hvorfor journalistens oplevelse af autonomi - om ikke andet inden for rammerne af feltets doxa og habitus - kan retfærdiggøres.

Konklusion

På baggrund af både den kvantitative og kvalitative del af analysen, kan det konkluderes, at der inden for emneområdet inflation er en høj andel af privatansatte aktører, der udtaler sig som ekspertkilder. De interviewede journalister har et ønske og et ideal om at inddrage flere uafhængige ekspertkilder, mens praksis viser, at disse sjældent bliver inddraget. Ud fra journalisternes praksis kan det konkluderes, at der er flere forhold, der begrænser inddragelsen af uafhængige kilder i de journalistiske produktioner.

Mediernes interne konkurrence om at være først med det nyeste, såvel som kravet om at udkomme i et konstant flow på online medieplatforme, bevirker korte deadlines, som ofte ikke gør det muligt for journalisterne at indhente udtalelser fra uafhængige kilder, navnlig forskere. Flere forhold skaber et samarbejde mellem forskere og journalister, hvor forskerne frygter fejlfortolkninger, og i øvrigt ikke ønsker at udtale sig om vidt og bredt, mens journalisten ønsker et konkret svar, og helst formidlet i et lettilgængeligt sprog. Det betyder i praksis, at der er et begrænset udvalg af forskere, som ønsker at udtale sig, ligesom det ikke er alle forskere, som finder det muligt tidsmæssigt at prioritere formidling til et ikke-akademisk publikum. Journalisterne giver desuden udtryk for, at det snarere er de privatansatte økonomer, som er først med de nyeste tal, og oftest kan udtale sig om forhold, der er relevante for mediets dækning af stofområderne økonomi- og finans. Dertil kommer et øget tidspres, hvorfor journalister ofte vælger at gøre brug af kommentarer tilsendt af privatansatte økonomer. Journalisterne er således med til at legitimere de privatansatte interessenters rolle som eksperter. Dertil kommer det gensidige forhold mellem journalister og private aktører, der betinges af journalistens behov for hurtige, anvendelige udtalelser, ligesom interessenterne vil citeres mest muligt og ofte har deres egen agenda.

Begge de interviewede journalister mener, at de har fuld autonomi over deres kildeanvendelse. Alligevel er der flere strukturelle forhold, som påvirker det journalistiske felt, og samtidig bidrager til de observerede forskelle mellem idealer og praksis. Her argumenterer vi for, at feltets doxa og habitus ikke problematiseres af de interviewede journalister, men snarere opfattes som en normaliseret del af deres virke. Den segmenterede målgruppe, som journalisterne henvender sig til, kan også indirekte begrænse kildeudvælgelsen, da mediet tilsigter at formidle til deres specifikke publikum snarere end at sikre en bred stofudvælgelse, som vurderes at have almen interesse. Det økonomiske felt har en tydelig indvirkning på det journalistiske felt, hvor journalisterne må tage højde for, at praksis aktuelt bedrives på markedsvilkår, ligesom den interne konkurrence medierne imellem også påvirker praksisbetingelserne, herunder kriterier for kildeanvendelse. På baggrund af de nævnte faktorer, kan det konkluderes, at der ikke er overensstemmelse mellem journalisternes idealer om at anvende flere uafhængige ekspertkilder kontra den journalistiske praksis, hvor en

legitimering af den private aktørs rolle som ekspertkilde har fundet sted. Uoverensstemmelser mellem idealer og praksis, beror i høj grad på, at det journalistiske felt er underlagt andre felter, og i særdeleshed det økonomiske felt.

Litteraturliste

- Albæk, E. (2011): *The interaction between expert and journalists in news journalism*, Journalism 12 (3), Sage Publications
- Arnoldi, J.D. (2005): *(Medieskabt) Ekspertise i medierne*. Dansk Sociologi, nr. 3/16
- Bjerg, L. (2015): *Som man spørger - det journalistiske interview*. Samfundslitteratur
- Blatter, J. & Haverland, M. (2012): *Chapter One: Relevance and Refinements of Case Studies I*. In Ed. Handbook. Palgrave Macmillan: 1-32.
- Boyce, T. (2006): *Journalism and expertise*, Journalism Studies, vol. 7, no. 6 2006, Routledge
- Costa, C. & Murphy, M. ed. (2015): *Bourdieu, Habitus and Social Research: The Art of Application*, Palgrave Macmillan: 1-186.
- Handgaard, B., Simonsen, A. H. & Steensen, S. (2013): *Journalistikk*, Gyldendal
- Hartley, J.M. (2013): *The online journalist between ideals and audiences*. Journalism Practice, 7:5, 572-587, DOI: 10.1080/17512786.2012.755386
- Hartley, J. M. (2017): *When Homo Academicus meets Homo Journalisticus: An inter-field study of collaboration and conflict in the communication of scientific research*. Journalism, 18(2), 211-225. Sage Publications.
<https://doi.org/10.1177/1464884915608817>
- Johansen, K.R. & Johansen, J.D. (2022): *Ekspertkilder i landsdækkende danske dagblade*, Journalistica 2022, pp. 1 - 26
- Jørgensen, A.S. (2022): *Forskere har ikke tid nok til pressen. Det bekymrer deres formand*, Journalisten, 8. december 2022
- Laursen, B. & Trapp, N.L. (2021): *Experts or Advocates: Shifting Roles of Central Sources Used by Journalists in News Stories?*, Journalism Practice, 2021 vol. 15, 1, 1-18, Routledge
- Pedersen, K.B. & Land B. (2001): *Den Kvalitative Forskningsproces*. I Kvalitative Metoder - Fra Metateori til Markarbejde. Pedersen, K.B. og Nielsen L.D. (Ed.) Roskilde Universitetsforlag
- Schrøder, K.C., Blach-Ørsten, M. & Eberholst, M.K. (2022): *Danskernes brug af nyhedsmedier 2022*. (1 udg.) Center for Nyhedsforskning, Roskilde Universitet.
- Schultz, I. (2007): *Fra Partipresse over Omnibuspresse Til Segmentpresse*. Journalistica (Århus.) 2.5 (1970): n. pag.

- Spradley, J.P. (2013): *The Ethnographic Interview*. Australia ;: Wadsworth Group/Thomson Learning. Print.
- Strand, K. (2014): *Interview for journalister*, Forlaget Ajour
- Willig, I. (2010): Constructing the Audience: A Study of Segmentation in the Danish Press. *Nordic Journal of Media Studies*, 8(1), 93-114.
https://doi.org/10.1386/nl.8.93_1
- Willig, I. (2011a): *Bag nyhederne - værdier, idealer og praksis*, Forlaget Samfundslitteratur
- Willig, I. (2011b): *The Journalistic Gut Feeling: Journalistic Doxa, News Habitus and Orthodox News Values*. I D. A. Berkowitz (red.), *Cultural meanings of news: A text-reader* (s. 83-98). SAGE Publications.

Web-links

- Berlingske Tidende (2005): *Tættere på læseren*. Sidst besøgt d. 21-01-2023 på: <https://www.berlingske.dk/upload/webred/pdf/TPLBerlingskeT.pdf>
- Jyllands-Posten (u.å): *Annoncering*. Sidst besøgt d. 21-01-2023 på: www.jyllands-posten.org/annoncering.php
- Kantar Gallup (u.å): *KOMPAS SEGMENTER*. Sidst besøgt d. 21-01-2023 på: <https://kantargallup.dk/kompas-segenter>

Bilag

- Bilag 1: Kodningsark, resultater af kodning
- Bilag 2: Transskribering af interview med Frederik Monrad Juel
- Bilag 3: Transskribering af interview med Kristoffer Brahm
- Bilag 4: Tabeller og diagrammer
- Bilag 5: Interviewguide